

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

II. De substantia & accidente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Quaest. I. Sect. II. Diuisiones entis. 671

accidens, creatum & increatum : ergo illae diuisiones sunt aequè immediatae ac primae.

Secundò illae diuisiones, quae se mutuo continent, ita vt vna includat aliam, & sub illa includatur, aequè sunt primae ac immediatae; si enim vna esset aliis prior, deberet continere alias, & sub illis non contineri: sed istae diuisiones se mutuo continent, v.g. diuisio entis in substantiam & accidens continet diuisionem in Deum & creaturas, spirituale & corporeum, & alias omnes. Diuisio quoque in Deum & creaturas continet diuisionem in substantiam & accidens, & reliquas, vt patebit: ergo vna ex illis non est prior altera.

Tertiò vix potest diiudicari quanam inter illas sit prior; nam diuisio in ens à se & ab alio videtur esse debere omnium prima, quia esse à se non potest fluere ab alia perfectione priore; & tamen diuisio entis in infinitum & finitum videtur esse prior, quia independentia probatur per infinitatem, & illam non probat.

Conclusio affirmatiua. Dico primò, inter diuisiones entis enumeratas datur necessariò aliquis ordo prioritatis; ita vt vna earum sit omnium prima, & maxime immediata; eaque videtur omnino esse diuisio entis in infinitum & finitum. Ita docet Scotus in 1. dist. 8. q. 3. & cum eo Suarez disp. 28. sect. 1. & disp. 32. sect. 1. contra Hurtadum disp. 1. sect. 1. Auerliam quaest. 17. & in Logica q. 16.

Probatio. Ratio tamen satis perspicua est ex iis quae disputabam in tractatu de Deo, de primo conceptu, & differentia essentiali Dei. Si enim infinitas, vt ibi probabam, est Dei differentia propria & character eius essentiae, necesse est vt aliae omnes eius perfectiones sint posteriores infinitate, cum ab illa debeant fluere: sed infinitas radicalis & exiguiua, est differentia Dei propria; non autem independentia, vel existentia per essentiam; quia ex independentia, & existentia per essentiam non probatur infinitas, cum posset cogitari ens à se quod per sua principia naturalia sit limitatum: per infinitatem autem certum est probari aseitatem & alias omnes perfectiones: ergo infinitas prima est inter omnes Dei perfectiones, atque adeò ens necessariò diuiditur in ens infinitum & finitum; quia primò & immediatè diuiditur in id, quod primò, & ante alia Deo conuenit. Si enim verum esset, quod illae omnes diuisiones essent aequè primae ac immediatae, certè nulla dari posset propria Dei differentia. Deinde illa diuisio est omnium prima, sub qua continentur formaliter explicite aliae omnes, ipsa verò non continetur sub aliis: sed infinitas formaliter continet omnes perfectiones, substantia verò, v.g. esse intellectiuium, esse absolutum, imò nec independentia continet formaliter infinitatem & alias perfectiones: ergo infinitas & finitas primò diuidunt ipsum ens.

Solutio difficultatum. Ad primam respondeo negando illam maiorem: illae diuisiones sunt aequè primae, quae diuidunt ens vniuersalissimè sumptum sine respectu ad alias; si enim vna ex illis diuisionibus ita se habeat, vt probet alias, & illas formaliter contineat; non probetur autem per illas, nec sub illis contineatur, certè vna est prior aliis, vt probaui, tametsi aliae sint etiam vniuersales.

Ad secundam respondeo distinguendo illam maiorem: illae diuisiones sunt aequè immediatae, quae se mutuo includunt, si etiam se mutuo probent, & includant formaliter, concedo; si non se mutuo probent, nec includant formaliter, sed tantum reahiter, nego. Dixi autem diuisiones entis huiusmodi esse, vt infinitas includat formaliter & probet alias

A omnes perfectiones; sub aliis autem non includatur formaliter, nec probetur.

Ad tertiam satis dicta est ratio, propter quam diiudicari debeat infinitas esse prior independentia, quam probat, & includit formaliter & directè; cum tamen per eam non probetur, nec formaliter directè sub ea contineatur: esto verum sit, quod ens independentens nihil supponit prius à quo fluat: certè nego independentiam fluere non posse ab alia priori perfectione.

Sequebatur vt dicerem, an & quomodo diuisiones illae sint analogae, an vniocae; sed hoc erit manifestum ex q. 3. vbi dicam nihil esse posse vniocum Deo & creaturis.

QUESTIO II.

De substantia, & accidente.

Haec est notissima & celeberrima diuisio entis, de qua video posse quæri quinque: primò propria ratio & conceptus substantiae prout ab accidente distinguitur; secundò, quid sit substantia; tertio, quotuplex illa sit in composito physico; quarto, qualis sit eius effectus formalis: quinto, quanam illius causae.

SECTIO I.

Propria ratio, & conceptus substantiae, prout ab accidente distinguitur.

Idest, quare forma equi v.g. non sit accidens, sed substantia; quantitas autem, & albedo, accidentia sint, non substantiae; quam esse rem distinctissimam ab antiquioribus vix tactam, à recentioribus nondum explanatam, aliqui pronunciant.

Ratio dubitandi est primò, quia solum discrimen substantiae ab accidente dicitur esse quod substantia non sit in subiecto, substantia verò sit in subiecto: sed forma materialis non minus subiecto inhaeret, quam accidens: ergo est accidens. Neque satis est dicere, quod accidens est in subiecto completo, forma verò est in subiecto quod ipsa complet: vel enim nomine subiecti compleri intelligitur totum per se, vel intelligitur totum per accidens. Si totum per se, petitur principium, quia totum per se est totum substantiale. Si intelligitur totum per accidens: ergo quantitas etiam substantia est, quia est in tali subiecto incompleto; facit enim ipsa totum aliquod quantum, & albedo totum album.

Secundò accidentia materialia sunt in sola materia: ergo sunt in subiecto incompleto. Imò accidentia etiam animae separatae, v.g. intellectiones & volitiones, sunt in subiecto incompleto: ergo sunt substantiae.

Tertiò actiones substantiales sunt in subiecto completo, & tamen sunt aliquid substantiale: ergo substantiae possunt esse in subiecto completo.

Dicendum tamen est, conceptum substantiae proprium esse non esse in alio tanquam in termino, vel tanquam subiecto completo: conceptum autem accidentis inhaerere alteri tanquam termino, vel tanquam subiecto completo. Negant explanationem hanc voce tenus quidam Recentiores, qui tamen in eam postea recidunt, vt patebit ex statim dicendis.

Obserua igitur, dupliciter posse aliquid esse in subiecto:

Triplex dubitatio.

Assertio.

Subiectū
comple-
tum & in-
comple-
tum.

subiecto : primò ita ut ex incompleto faciat com-
pletum sic enim forma materialis est in materia,
cum a facit vnum compositum; hoc est esse in
subiecto incompleto. Subsistentia v. g. est in sub-
iecto incompleto, quia sic est in subiecto, ut per-
tineat ad eius constitutionem. Idem dico de vnio-
ne. Secundò aliquid esse potest in subiecto ita ut
cum eo non faciat vnum per se, neque pertineat
ad illius constitutionem : hoc est esse in subiecto
completo. Nam albedo v. g. quamvis sit in mate-
ria, tanquam in subiecto inhaesionis incompleto,
subiectum tamen denominationis illius est com-
positum, ad cuius constitutionem non pertinet.
Dixi ergo conceptum substantiae proprium esse in-
dependentiam à subiecto completo; conceptum
verò accidentis esse dependentiam ab huiusmodi
subiecto.

Probatio
assertio-
nis.

Ratio est, quia communiter definitur substan-
tia, *Ens per se subsistens*; accidens autem, *Entis ens*;
id est existens in alio : sed esse per se subsistens, est
non existere in alio completo : ergo substantia pro-
prius conceptus est non existere in alio completo.
Deinde, quidquid communiter dicitur substantia,
est independentes à subiecto completo; quidquid
autem dicitur accidens, à tali subiecto dependens
est : ergo rectè distingui substantia potest ab acci-
dente per independentiam à subiecto completo.
Probat antecedens. Substantiae omnes comple-
tae simplices, Deus & Angeli, nullum subiectum
habent, nec materia prima vel anima rationalis.
Tota difficultas est de formis materialibus, & de
modis, quos appellamus substantiales, vnione v. g.
subsistentia, & aliis, quae sunt haud dubie in sub-
iecto; sed probo non esse in subiecto completo.

Forma materialis est in materia tanquam pars in
comparte, faciens cum ea vnum completum : er-
go non est in subiecto completo. Deinde forma
substantialis non habet subiectum vllum denomi-
nationis : ergo non habet subiectum completum.
Vnio verò pertinet ad constitutionem totius com-
pleti, & subsistentia est complementum vltimum
naturae : ergo non sunt in subiecto completo. Con-
trà verò, quantitas, calor, &c. praeter subiectum
inhaesionis, quod est materia, subiectum habent
denominationis, quod est ipsum compositum : ergo
habent subiectum denominationis.

Deinde nullo alio modo explicari commodè po-
test discrimen accidentis à substantia. Verbi gratia
volunt nonnulli substantiam appellari id quod est
de primo constitutio rei; rem autem vocant, quae
vulgò & absolute res dicitur, ut homo, leo, equus.
Alij malunt dicere illud esse substantiam, quod
constituit primam rem. Appellant autem primam
rem, id quod primò & per se intenditur à natura,
vel quod primò & per se existit, vel quia est radix
ceterorum. Verum recidunt illa in explicationem
quam attuli; nam esse constitutum rei, aut primae
rei non aliud est quam esse independentes à subiecto
completo. Vnde nec discedendum fuit à communi
explicatione, quae substantiam vocat communiter
ens subsistens, id est independentes à subiecto com-
pleto.

Solutio
dubita-
tionum.

Ad primam respondeo subiecti completi no-
mine intelligi illud, quod non ordinatur ad
compositionem alterius entis per se; nomine
autem entis per se intelligi ens, quod est vnus
essentiae, non intelligi autem totum substan-
tiale, alioqui peteretur principium. Accidentia
sunt in materia incompleta tanquam in subiecto
inhaesionis, sed habent praeterea subiectum com-
pletum denominationis, totum videlicet substan-

A tiale, quod non habet vlla substantia, vel aliquid,
quod dicatur substantiale. Subsistentia cum sit
complementum substantiale totius compositi, non
est in subiecto denominationis completo.

Ad secundam responso parer ex dictis; nam
accidentia materialia dixi esse in subiecto inhae-
sionis incompleto, sed in subiecto completo denomi-
nationis : accidentia animae separata sunt actu &
praeternaturaliter in subiecto incompleto, con-
naturaliter autem & exigitivè sunt in subiecto
completo.

Ad tertiam respondeo actiones substantiales esse
mera accidentia in praedicamento actionis, quia ita
sunt in subiecto, ut non sint de illius constitutione,
ideoque sunt in subiecto completo.

SECTIO II.

*Quid sit Subsistentia, & qualis sit effectus
eius formalis.*

Hæc vtraque quaestio veteribus Philosophis
hæc incognita, Christianis autem Docto-
ribus obscurissima fuscè à me disputata est in tra-
ctatu 7. Theologico, qui est de Incarnatione Divi-
ni Verbi; quia ex illo potissimum mysterio inno-
uit discretimè aliquod esse inter hypostasim & na-
turam. Breuiter igitur hic controuersiam hanc re-
texo, & paucis ea commemoro, quae ibi plenè
tradidi.

Certum igitur primò est, supponendum hic in
primis esse vsum istarum vocum, *natura, subsisten-
tia, hypostasis, suppositum*. Primò enim nomine na-
turae, quam Graeci vocant *ὁὐσία*, notandum est sig-
nificari essentiam ipsam rei, & existentiam, seu id
quod definitione ipsa explicatur. Subsistentia signi-
ficat interdum aliquid positium & reale, non au-
tem fictum; sic enim chimæra dicitur non habere
subsistentiam. Vulgò autem dicitur subsistentia, na-
tio aliqua essendi per se, quae inhaerentiae opponi-
tur propriae accidentium. Hypostasis sumitur non
ratò pro concreto ipso ex natura & modo ef-
fendi proprio accidentium; aliàs autem solum si-
gnificat abstractum, seu ipsum modum subsistentiae,
id est terminum vltimum & complementum natu-
rae. Suppositum propriè significat compositum il-
lud, quod resultat ex natura & subsistentia, id est
primam substantiam completam & terminatam
modo illo substantiali. Persona differt à supposito
tanquam minùs vniuersale à magis vniuersali; sup-
positum enim dicitur de quibilibet substantiis,
personae nomen solis tribuitur substantiis ratione
praeditis : significat enim primò quodlibet indi-
uiduum naturae rationalis completum & incommu-
nicabile alteri supposito, definiturque optime à
Boëtio, *Rationalis naturae individuum substantia*; id
est perfectum individuum, quod vnitatem, indivi-
sionem, & incommunicabilitatem omnino exigit.
E Personalitas autem significat subsistentiam ratio-
nalis naturae, quam eleganter vocat S. Hilarius
rem ipsius naturae.

Certum secundò est, totam hanc controuersiam
in eo versari, utrum subsistentia illa, seu hypostasis,
& personalitas naturae singulari aliquid superaddat,
vel ratione, vel etiam re distinctum. Quod si aliquid
superaddat, utrum illud non sit aliud, quam negatio
quædam communicabilitatis, an verò sit positium
aliquid distinctum à natura; & demùm si est ali-
quid praeter naturam, qualis sit effectus eius forme-
lis, quem naturae confert illam complendo & ter-
minando.

Statuebam

Subsistentia superaddit aliquid naturæ. Statuebam autem primò, subsistentiam necessariò superaddere aliquid naturæ singulari: quod satis periculose negatum videtur à Durando in 1. dist. 3. q. 1. n. 1. q. ubi docet suppositum & naturam in creatis non distingui nisi penes modum significandi abstractum & concretum; vult enim naturam significari per modum abstracti, suppositum autem per modum concreti, licet in re sint idem, sicut ens & entitas: sed hoc positum mysteriis Trinitatis & Incarnationis dici nullo modo posse.

Prima probatio. Ratio erat primò, quia natura divina præcisa per intellectum à personalitatibus, non est suppositum & persona: ergo suppositum dicit aliquid præter naturam, alioqui si natura & persona idem sunt, sicut in Deo sunt tres personæ, sic erunt tres essentiae, & natura: & sicut una tantum in Deo est natura, sic erit una tantum persona: & ne dicas hoc in Deo verum esse, non autem in naturis creatis.

Altera probatio. Ratio erat secundò, quia si homo & humanitas differrent solum in modo significandi, adeò ut homo nihil adderet humanitati, esset omnino idem in Christo humanitas & homo; & sicut verum est dicere, *Homo est Deus*; verum etiam esset dicere, *Humanitas est Deus*; quod erroneum est. Deinde cum in Christo duplex sine dubio sit natura, duplex etiam in eo esset persona: nam sanctissima Christi humanitas totum haberet unita Verbo, quod haberet, si non esset unita; nihil enim deest illi etiam ratione distinctum: ergo Christus, sicut subsistentiam haberet divinam, haberet etiam humanam; quod error est Nestorij. Quomodo ergo dicitur, quod humanitas est sine propria subsistentia, si subsistentia formaliter est humanitas.

Instantia. Dices, hominis essentia est eius propria definitio: sed definitio solum continet naturam: ergo essentia hominis solum continet naturam: ergo etiam homo nihil est quam natura, v. g. Petrus nihil est quam compositum ex hac materia & hac forma.

Respondeo verum esse quod sola natura est de essentia hominis; subsistentia enim non est illi essentialis, cum ab eo etiam separaretur. Petrus nihil est quam compositum ex hac materia, & ex hac forma, si hac materia, & hac forma significet materiam & formam cum subsistentia; si autem significet solum materiam & formam sine subsistentia, Petrus est aliquid præter materiam & formam.

Non est sola negatio superaddita. Statuebam secundò, subsistentiam superaddere naturæ veram entitatem modalem realiter ab ea distinctam, non autem solum negationem communicabilitatis aptitudinalis aut actualis. Contra Scotum in 1. dist. 23. quæst. unica, & in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. cui plures nunc ex Recentioribus adhærere, rati esse inutile tor modalitates multiplicare. Sed contra eos

Prima ratio ex mysterio Trinitatis. Ratio efficax primò ducebatur ex mysterio Trinitatis; nam divinæ personalitates, prout distinguuntur virtualiter ab essentia, & realiter inter se, sunt conceptus verè positivi superadditi essentiae, non autem sola essentia, prout connotat negationem: ergo etiam in creatis personalitas non est sola natura cum connotatione negationis. Consequentia est evidens, quia conceptus personalitatis est aliquid commune Deo & creaturis, sicut conceptus substantiæ communis est. Probatur antecedens. Si personalitas divina essentia

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A superadderet solummodo negationem, sequeretur divinæ personas non differre inter se nisi connotatione, ac negatione; atque ita illæ non essent inter se positiva entia distincta; non enim distinguerentur secundum id quod personalitas diceret in recto; nam illud sola esset essentia communis: distinguerentur ergo dumtaxat secundum id quod connotat personalitas in obliquo, quod vis solum esse personalitatem: ergo divina personæ negatione solum distinguerentur. Deinde personalitates divinæ, ut probabam tract. 1. dist. 6. de Trinitate, non solum realiter, sed etiam formaliter sunt processiones, & relationes, quas certum est non esse solum essentiam & negationem. Denique personalitas Patris habet aliquid positivum, quod non habet personalitas Filij, & Spiritus sancti: sed per te personalitas Filij dicit essentiam cum connotatione negationis: ergo personalitas Patris dicit aliquid positivum præter essentiam, & connotationem negationis.

B Secundò ratio præsertim ducebatur ex mysterio Incarnationis, ubi necesse est sanctissimam Christi humanitatem carere propria subsistentia humana, & subsistere per hypostasim divinam, cui est unita substantialiter. Certum videlicet est ex fide, quod Verbum divinum assumpsit humanitatem, & non assumpsit personalitatem: ergo certum est personalitatem esse aliquid separabile ab humanitate: non potest autem fieri quod illud separabile sit sola negatio unionis, alioqui totum illud reale, quod dicit personalitas creata, esset in Christi humanitate; sicut quando duæ guttæ aquæ unitæ sunt, tota realitas earum eodem modo est ac prius, etiamsi desinant esse totæ. Sequeretur etiam, quod Verbum non magis esset persona, quam humanitas; quam tamen constituit in ratione personæ, quia esse personam, est habere negationem unionis: Verbum unitum humanitati, non magis habet negationem unionis quam humanitas: ergo Verbum non magis est persona quam humanitas. Deinde si personalitas solum superadderet negationem, humanitas Christi aliter penderet à Verbo divino, quam à proprio supposito; si enim penderet à proprio supposito, penderet solum à negatione; pendens autem à Verbo divino, non perdet solum à negatione: ergo aliter pendet à Verbo, quam penderet à proprio supposito: hoc autem absurdum est; quia Verbum divinum facit humanitatem esse personam divinam, sicut propria personalitas faceret illam esse personam humanam.

C Obiciunt adversarij, esse superfluum modum illum subsistentiæ positivum, cum possit sufficienter explicari per solum negationem. Sed probationes, quas attuli, satis ostendunt eius necessitatem. Præcipua tamen difficultas peti videtur ex formali effectu modi huius superadditi, quem varie omnino explicant Authores, sed parum probabiliter. Volunt alij, proprium illius munus esse, ut naturam reddat independentem à subiecto; quod tamen sufficienter habere potest per creationem, per quam fit independentem à subiecto. Alij mantinent, effectum subsistentiæ proprium esse reddere naturam incommunicabilem alteri supposito. Sed hæc est petitio principij, quia quaeritur quid sit suppositum. Adde quod prius est naturam esse in se completam, quam illam esse incommunicabilem: ergo incommunicabilitas illa est aliquid posterius, quam subsistentia, sicut calor reddit subiectum in quo est

LLI incapax

Altera ratio, ex mysterio Incarnationis.

Quid obiciant adversarij.

Difficultas circa formalem effectum subsistentiæ.

incapax frigoris; sed ille tamen non est effectus formalis caloris; quia prius est subiectum esse calidum, quam esse incapax frigoris. Alij dicunt, proprium esse substantiæ, complere ultimum naturam, & illam terminare, adeo ut in se sola existat, neque alio indigeat sustentante. Verum hoc etiam est obsecrum, quia si natura completur per substantiam, dicendum est quam perfectio illi desit substantiæ, id est in quo sit incompleta; non enim completur si non sit incompleta; non dicitur autem hæcenus quale sit complementum illud, quod accedit naturæ per substantiam, per quam dicitur compleri. Denique non solvunt difficultatem qui volunt naturam accedente substantia fieri aliquod totum; sic enim anima separata non esset subsistens, & tamen Christi anima in triduo mortis subsistebat in Verbo: & humanitas separata non egeret modo substantiæ, quod rejectum est; posset enim dici esse aliquod totum.

Qualis ille sit.

Statuebam igitur tertio, formalem effectum substantiæ proprium esse, quod sit habens naturam tanquam subiectum denominationis, & rectum omnium prædicatorum, quibus natura in concreto significatur. Quod eo loco fuscè traditum obiter, solum hic indico, non repeto.

Ratio igitur est, quia omne quod habet rationem formæ, necessariò habet subiectum aliquod à quo habeatur, & per quod fiat hoc. Si enim est forma, determinat necessariò aliud: ergo debet haberi ab eo, quod determinat. Subiectum autem aliud est inhaesionis, aliud denominationis. Primum dicitur illud, quod recipit aut sustentat formam: alterum est quod non vnitur formæ, recipiendo vel sustentando, sed subiiciendo se omnibus eius denominationibus, tanquam rectum omnium concretorum, quæ illam significant.

Natura substantialis habet rationem formæ.

Constat autem ex mysteriis, tum Trinitatis, tum Incarnationis, naturam substantialem seorsum sumptam esse quandam veluti formam suppositi, & actum quandam determinantem aliud à quo habeatur; propterea certum est, illam esse obliquum in omnibus concretis, in quibus illa semper dicitur haberi; substantia verò est habens naturam ut propriam quidditatem; est enim rectum in omnibus concretis, id est subiectum quod supponitur omnibus denominationibus, quibus natura significatur ut totum, & integrum concretum. Hoc videlicet naturæ deest si sumatur seorsum ab hypostasi, quod non habeatur, ac proinde significari non possit ut totum concretum; deest enim ipsi rectum, quamdiu abest hypostasis ipsam habens: hoc est esse subiectum denominationis: ergo totum munus, quod in composito metaphysico exercet substantia, est quod sit subiectum denominationis naturæ, id est rectum omnium denominationum, quæ in concreto illam significant. Sed hæc exposui fusiùs citato loco.

Subsistentiam esse modum.

Statuebam quartò, substantiam esse modum superadditum naturæ, non autem entitatem distinctam realiter: contra Caietanum, quem sequuntur Hurtadus & Arriaga.

Ratio est, quia per solam entitatem modalem sine maiori vlla realitate satis explicari potest mysterium totum Incarnationis, ad quod satis est quod substantia separabilis sit à natura. Deinde non est maior ratio, cur inhaerentia sit modus potius quam substantia; sicut enim sine accidente conservari non potest inhaerentia, & mo-

tus sine mobili; sic absque re subsistente conservari substantia non potest. Denique si non est modus, vel est substantia, vel accidens. Non primum, quia non est substantia completa, ut patet; nec incompleta, quia omnis substantia incompleta est materia vel forma. Nec est etiam accidens, quod esse non potest constitutum substantiæ.

Obicitur primò. Non videtur implicare aliquam naturam creatam, quæ sit identificata suæ substantiæ: ergo naturæ quæ nunc sunt, nullo egerent modo superaddito ut subsistant.

Respondeo probabiliter Suarezem disp. 34. scilicet 6. censere, quod omnis huiusmodi natura identificata suæ substantiæ implicat; sed verius tamen existimare Valentiam, quod nulla videtur repugnantia in existentia huiusmodi creaturæ, quæ sine dubio si existeret, nullo modo alioni posset à divina persona. Nunc autem quia ex assumptione humanitatis Christi Domini euidenter colligitur distinctio naturarum omnium existentium ab hypostasi, cum omnes assumi possint, atque adeo spoliari propria substantia, dicere tamen substantiam esse distinctam à naturis quibilibet existentibus; sed non tenemur dicere illam magis distinctam esse, quam modaliter.

Obicitur secundò. Sicut probatum est, substantiam esse aliquid superadditum naturæ creatæ, non autem esse dumtaxat negationem, quia divinæ hypostases non sunt solum negationes; ita dicere consequenter tenemur substantiam non esse solum entitatem modalem, quia divinæ personalitates non sunt modi tantum.

Respondeo negando hanc consequentiam; si enim divina personalitas esset aliquid positivum naturæ superadditum, creata verò hypostasis esset solum negatio, non posset dari conceptus unus substantiæ communis Deo & creaturis; entis enim & non enti nihil datur commune. Potest autem dari conceptus substantiæ communis Deo & creaturis, si positiva sit utraque substantia, quamvis creata hypostasis sit entitas modalis.

Obicitur tertio, Deus non potest supplere formalem effectum formæ, quia effectus ille formalis est aliquid incompletum; sed effectus substantiæ modalis non minus est aliquid incompletum: ergo ille non magis suppleri potest à Deo quam effectus formalis formæ. Deinde suppositum in composito metaphysico habet rationem materiæ; recipit enim naturam, id est subiectum denominationis: sed nullus modus est receptivus modificari: ergo substantia non est modus.

Respondeo effectum formalem formæ suppleri non posse sine imperfectione, quia esse formam, est esse partem entis per se, ac proinde incompletam. Modus autem substantiæ suppleri potest per aliquid completum, quia licet ille secundum rationem communem modi sit aliquid incompletum, non est tamen aliquid incompletum secundum rationem propriam substantiæ, quæ propterea potest suppleri per aliquid completum. Verum est, quod in composito metaphysico suppositum habet rationem materiæ, non quod verè recipiat naturam, sed quod concipiatur quasi eam recipere, & esse quasi basis totius esse substantialis. Addit denique Hurtadus, omnem modum esse determinationem rei ad aliquid, substantiam autem non esse determinationem naturæ ad aliquid, cum potius sit terminus

terminus ultimus naturæ: unde inferit subsistentiam non esse modum. Verum nihil concludit hoc argumentum, in quo primum negatur subsistentiam non esse determinationem naturæ ad aliquid, cum illam determinet ad existendum completè. Deinde falsò censet Hurtadus, modum necessariò esse illud omne, quod alterum determinat; manifestum enim est, quod omnis forma, tum substantialis, tum accidentalis, determinatio est formalis rei alicuius ad aliquid.

SECTIO III.

Quotuplex in quolibet supposito sit subsistentia.

DE supposito Angelico, cuius simplicissima natura est, dubitatio esse non potest; si enim in natura non potest vlla esse compositio, neque vlla esse potest etiam in supposito. Tota ergo controversia est de substantiis compositis ex materia, & forma; utrum vnica sit indiuisibilis subsistentia totum efficiens compositum, an verò duæ partiales; vna in materia, & altera in forma. Hoc enim quaeritur primum de composito humano, secundò de compositis purè materialibus.

§. I.

Utrum in composito humano vna sit simplex hypostasis.

Quadruplex dubitatio.

Ratio dubitandi primò est, quia si plures essent personalitates in homine, homo esset plures personæ partiales; personalitas enim est forma personæ: sed non potest Petrus dici plures personæ humanæ partiales: ergo non sunt in homine plures personalitates partiales.

Secundò subsistentia est forma vltimò terminans naturam, & reddens illam incommunicabilem alteri: sed solum compositum est incommunicabile; materia enim communicatur formæ, forma communicatur materiæ per vniõnem: ergo solum compositum habet subsistentiam, non autem illius partes: ergo vnica est in toto composito subsistentia.

Tertiò proprius effectus subsistentiæ non est alius, nisi facere id quod afficit aliquid totum, siue hoc aliquid: solum compositum est aliquid totum, partes autem non sunt aliquid totum: ergo soli composito conuenit subsistentia, non autem illius partibus.

Quartò, si altera esset subsistentia in corpore, altera in anima, deberet etiam vtriusque vniõ partialem habere subsistentiam; nam vniõ etiam est aliquid verè substantiale: hoc autem non admittitur: ergo in toto composito humano vnica tantum subsistentia est.

Conclusio negans esse plures subsistentias. Dico primò, esse in composito humano subsistentias duas partiales, vnã in corpore, alteram in anima; nullo autem modo posse dici, quod vnica tantum sit subsistentia totum efficiens compositum. Ita docent Suarez, Valentia, Hurtadus, contra Molinam, Vasquem, Arriagam, Cunigam.

Probatio. Ratio est, quia implicat vt eadem entitas modalis afficiat intrinsecè duo modificata distincta, vt probabam agens 1. *Physic.* de vniõne materiæ R. P. de Rhodæ curs. *Philosoph.*

A & formæ; altoqui per eandem actionem fierent plures effectus, per eundem motum mille mouerentur homines. Deinde illa subsistentia vnica, vel esset corporea, & sic afficere non posset animam immaterialem; vel esset spiritalis, & sic non posset afficere materiam corpoream: sed materia, & anima rationalis verè subsistunt: ergo habent duas subsistentias partiales distinctas. Probat materiam, & animam rationalem subsistere, quia creatio terminatur ad rem subsistentem: ergo cum materia & anima rationalis creentur, necessariò etiam subsistunt. Deinde res quæ ita est in se, vt à nullo sustentetur, est necessariò subsistens: creatio est productio rei, quæ à nullo sustentatur: ergo est productio rei subsistentis. Imò quælibet pars aquæ reuerà est subsistens per subsistentiam sibi propriam distinctam à subsistentia alterius partis: ergo esse subsistens potest conuenire partibus, & non toti composito; quod patet etiam in anima rationali, quæ à corpore separata veram habet subsistentiam, & tamen est incompletum. Denique Verbum Diuinum per duas vniõnes distinctas vniuit sibi corpus & animam, quæ in morte Christi verè fuerunt separata inter se, & manserunt tamen vnita diuino Verbo: ergo corpus & anima etiam separata subsistunt. Imò post resurrectionem duæ illæ partes habentes vniõnem, & illam seruantes, vnita sunt: ergo res subsistens potest vniiri.

C Ad primam respondeo nomen hypostasis & personæ non solere attribui nisi suppositis completis, seu partibus pro vt vnitis, sicut anima non dicitur semi-homo, quamvis sit pars hominis; quia nomen *homo*, significat aliquid totum; subsistentiam verò significare substantiam quamlibet etiam incompletam. Si ergo propriè loquamur, & secundum communem vsum, non sunt subsistentiæ plures in homine, nec plures personæ partiales: si autem personalitas sumatur pro subsistentia, sunt reuerà in homine duæ partiales personalitates, & duæ partiales personæ; sed impropria erit hæc loquutio.

Solutiones difficultatum.

D Ad secundam respondeo aliam esse incommunicabilitatem rei alicuius ad totum, aliam incommunicabilitatem ad suppositum alienum: subsistentia reddit incommunicabilem ad suppositum aliquod sustentans, non reddit incommunicabilem ad totum: nam duæ guttæ aquæ subsistunt, vt dixi: solum compositum est incommunicabile alteri vt toti; partes autem illius esse possunt incommunicabiles alteri vt supposito alieno.

Ad tertiam satis ex dictis constat, proprium effectum subsistentiæ non esse reddere aliquid totum, itavt sit incommunicabile composito, sed tantum supposito alieno. Satis enim est, quod subsistentia naturam, quam afficit, reddat concretam, habendo illam, tanquam rectum omnium denominationum, quibus illa significatur in concreto. Partes autem compositi reuerà concretæ sunt, non autem abstractæ; nam materia pars est hominis, non autem solius humanitatis.

Ad quartam respondeo nullam esse necessariam partialem subsistentiam in vniõne corporis, & animæ, vt probabam contra Delugo in *tratt. de Incarnat.* non enim est propriè substantia, sed modus substantialis.

S. II.

Utrum in composito purè materiali una sit simplex hypostasis.

Fundamentum negatum.

Ratio dubitandi est, quia substantia est forma materialis verè ac propriè inherens materiæ, tanquam subiecto inhesionis; nugantur enim qui dicunt formam non inherere, sed adherere materiæ; certum enim est, formam materialem ita sustentari, ut sine illo fulcro nequeat existere: ergo forma materialis non habet rationem propriam substantiæ.

Forma materialis habet propriam substantiam. Prima probatio.

Dico secundo, formam purè materialem in composito physico habere propriam substantiam distinctam à substantia formæ. Contra Suarez, Hurtadum, & plures alios.

Ratio est, quia si forma materialis in composito physico propriam non haberet substantiam distinctam à substantia materiæ, sequeretur composita physica purè materialia non esse supposita completa, quod absurdum est. Probat, quia suppositum integrum & completum debet habere substantiam integram & completam: sed si forma propriam non habeat substantiam, composita purè materialia non habent substantiam completam; sola enim in illis adest substantia materiæ, quæ incompleta est, ut patet ex corpore humano, cuius substantia eiusdem rationis est ac substantia cuiuscunque alterius materiæ; & est tamen hæc dubie incompleta: ergo substantia compositi purè materialis incompleta est, si forma non habet substantiam distinctam à substantia materiæ.

Secunda.

Deinde concluditur etiam ex mysterio Incarnationis, formas materiales habere propriam substantiam; nam forma sanguinis Christi, cum non sit anima, est forma purè materialis: sed illa vnita est diuino Verbo, & per illud subsistit, ut suppono ex dictis *tract. 7. Theologico*: ergo forma materialis vnita est diuino Verbo. Atqui non aliter forma sanguinis diuino Verbo vnita est, quam vnita fuisset propriæ substantiæ creatæ, si eam non impediret vnio ad Verbum: ergo forma sanguinis in nobis, & forma quælibet materialis partialem habet substantiam.

Tertia.

Denique non apparet, quomodo forma materialis sit magis substantia, quam quantitas; quia non apparet, quomodo magis per se subsistat, si non habeat propriam substantiam.

Solutio ratio dubitandi.

Ad rationem dubitandi respondeo, distinguendo illam maiorem: substantia est ratio existendi per se opposita inhesionis in subiecto completo, concedo; inhesionis in subiecto incompleto, nego: quod enim inheret subiecto incompleto, inheret tanquam pars in comparte; ideoque nihil vetat illud per se subsistere.

Quæstio prima.

Quæritur primo, vtrum diuinitus conseruari aliqua natura possit sine omni substantia.

Negat Suarez; sed probabilius tamen est, posse, quia non apparet vlla ratio, quæ probeat repugnare magis ut materia sit sine omni substantia, quam ut sit sine omni forma. Ostend-

Asum autem est 1. *Physicorum*, materiam separari posse diuinitus ab omnibus formis.

Dices: Implicat ut quantitas terminata, sit etiam diuinitus sine omni termino: ergo implicat etiam ut natura substantialis sit sine omni substantia, quæ terminus est naturæ. Similiter implicat ut corpus aliquod sit absque omni vicatione: ergo & sine substantia.

Respondeo, terminum quantitatis, & vicationem ex veriori sententia, quam elegi 4. *Physicorum*, nihil esse distinctum & superadditum quantitati terminatæ, aut corpori vicato; vnde mirum non est, quod illa non possint separari, tum collectiue, tum terminatiue, imò si vera esset sententia, quæ ponit in quantitate puncta, per quæ terminetur, facile dicerem, posse quantitatem diuinitus esse sine termino positivo; & si verum esset, vicationem distinguere à re vvicata, nihil mihi videretur absurdi dicere, posse aliquod corpus esse sine omni vbi distincto per solam connotationem spatiij, cui coexistit.

Quæritur secundo, quam sit causa productiua substantiæ, vtrum generans illam producat, an verò illa producat per emanationem à natura eo modo, quo producuntur reliquæ omnes proprietates.

Respondeo videri mihi probabilius contra Suarez, substantiam non produci per emanationem ab ipsa natura, sed à solo generante. Ratio est, quia prius debet res esse in se completè constituta, quam operetur substantia verò pertinet ad complementum ipsius substantiæ. Deinde sicut accidens non producit suam inhesionem, sed illa producit ab agente productiuo ipsius accidentis, quod sine dubio producit accidens in subiecto; sic substantia non producit suam substantiam, præsertim cum agens faciat rem existentem cum modo sibi connaturali, id est existentem completè. Denique creatio terminatur connaturaliter ad rem substantem: ergo etiam ad substantiam. Quamvis nihil mihi sit dubium, quin possit diuinitus terminari creatio ad naturam sine substantia, cum creari possit accidens extra subiectum sine modo substantiæ superaddito.

D Quæritur tertio, quomodo verum sit vulgatum illud axioma, quod actiones sint suppositorum, de quo dixi fusè in *tract. de incarnatione*.

Respondeo breuiter, sensum illius esse, quod actiones omnes, licet ab vna saepe proveniant, parte suppositi, tribuuntur tamen & denominant communiter totum suppositum constitutum ex natura & personalitate; dicitur enim *homo videt, homo ambulat, intelligit*. Ratio autem communis illius vsus loquendi est, quia personalitas est vltimum complementum naturæ: res autem debet esse completa priusquam operetur; non est autem completa, nisi quando est suppositum: ergo actiones propriæ sunt suppositorum, etiam si personalitas nullo modo sit principium illarum operationum.

QVÆSTIO